

OSMANLI HARİCİYESİNDE KALİMAKİ BEY: KARİYERİ VE 1849 MACAR MÜLTECİLERİ KRİZİNDEKİ ROLÜ

Banu YILMAZ* - Serkan ERDOĞAN**

Öz

Bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin Tanzimat dönemindeki dış politika dönüşümünü ve imparatorluğun Avrupa nezdindeki imaj inşasını, önde gelen bir diplomat olan Aleksandros Kalimaki Bey'in hayatı ve sefirlik faaliyetleri üzerinden incelemektedir. Makalenin temel amacı, Romen kökenli ve Fenerli Rum bir aileden gelen, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya gönderdiği Müslüman olmayan tebaadan ilk daimi elçi olarak öne çıkan Kalimaki'nin kariyerini, özellikle de Macar Mültecileri Meselesi sırasındaki kriz yönetimini tarihsel bağlam içinde analiz etmektir. Araştırma, Osmanlı Hariciye Nezareti'nin birincil arşiv belgelerine ve Kalimaki'nin Londra ile Paris'ten gönderdiği diplomatik raporlara dayanan kronolojik ve niteliksel bir yöntemle ilerlemektedir. Arşiv belgelerinden elde edilen veriler literatürdeki çalışmalarla birlikte değerlendirilerek tarihsel bağlam içerisinde analiz edilmiştir. Bu yöntemle, dönemin diplomatik yazışmaları ve raporları üzerinden Osmanlı dış politikasındaki dönüşüm ve kriz yönetimi süreçleri nitel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu çerçevede çalışma, Kalimaki Bey'in şahsi diplomatik kapasitesi ile Osmanlı Devleti'nin Tanzimat sonrasında benimsediği yeni diplomasi anlayışı arasındaki etkileşimi görünür kılmayı da hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Devleti, Diplomasi, Elçi, Aleksandros Kalimaki, 1849 Macar Mültecileri Krizi.*

Abstract

Kalimaki Bey in Ottoman Foreign Affairs: His Career and the Role in the 1849 Hungarian Refugee Crisis

This study examines the transformation of the Ottoman Empire's foreign policy during the Tanzimat period and the construction of the empire's image in Europe through the life and diplomatic activities of Alexandros Kalimaki Bey, a prominent diplomat. The main objective of this article is to analyze the career of Kalimaki, who was of Romanian origin and from a Greek family in Phanar,

* Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Gümüşhane.
E-posta: bauyilmaz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6770-7519.

** Dr. Öğr. Üyesi, Hakkâri Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Hakkâri.
E-posta: serkanerdogan@hakkari.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9919-4479.
(Makale Gönderim Tarihi: 19.01.2026 - Makale Kabul Tarihi: 03.07.2026).

and who stands out as the first non-Muslim subject of the Ottoman Empire to serve as a permanent ambassador to Europe, particularly his crisis management during the Hungarian Refugee Crisis, within its historical context. The research proceeds with a chronological and qualitative method based on primary archival documents of the Ottoman Ministry of Foreign Affairs and Kalimaki's diplomatic reports sent from London and Paris. Data obtained from archival documents have been evaluated within their historical context by considering them alongside studies in the literature. Through this method, the transformation and crisis management processes in Ottoman foreign policy have been qualitatively assessed through the diplomatic correspondence and reports of the period. Within this framework, the study also aims to highlight the interaction between Kalimaki Bey's personal diplomatic capacity and the new diplomatic approach adopted by the Ottoman State after the Tanzimat reforms.

Keywords: *Ottoman, Diplomacy, Ambassador, Alexandros Kalimaki, 1849 Hungarian Refugee Crisis.*

Giriş

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan XVIII. yüzyılın sonlarına kadar takip ettiği dış politika ve diplomasi anlayışı, büyük oranda devletin askerî ve siyasî üstünlüğüne dayalı tek taraflı bir görünüm arz etmiştir. Bu dönemde Osmanlı Devleti, karşısındaki devletleri siyasî ve askerî bakımdan kendinden geride görmüş, karşısındaki devletleri kendisinden daha alt bir konumda değerlendirdiği için Avrupa'da yaygınlaşan daimî elçilik sistemini benimsemeye uzun süre gerek duymamıştır. Diplomatik ilişkiler, çoğunlukla belirli bir meselenin çözümü amacıyla görevlendirilen fevkalade elçiler aracılığıyla yürütülmüş; padişah değişiklikleri, hanedan mensuplarının doğumu, sınır ihtilaflarının müzakeresi ile savaş ve barış ilanları gibi hususlar, diğer devletlerin bilgilendirilmesini gerektiren başlıca konular arasında yer almıştır. Elçi kabulü ve teşrifat kuralları ise Osmanlı merkezi otoritesinin gücünü simgeleyen katı prosedürlere bağlanmıştır¹.

Avrupa'da XV. yüzyılın sonlarından itibaren İtalya merkezli başlayan ve kısa sürede diğer büyük güçler tarafından benimsenen daimî elçilik pratiği, İstanbul'da da Fransa, Avusturya ve İngiltere gibi devletlerin temsilcilikler açmasıyla somutlaşmıştır². Osmanlı Devleti, bu yabancı elçilerin masraflarını III. Selim dönemine kadar bizzat karşılayarak geleneksel misafirperverlik anlayışını sürdürmüştür³. Ancak XVIII. yüzyılda ardı ardına gelen askeri başarısızlıklar, mevcut siyasal ve idari yapının sürdürülebilirliğini tartışmaya açmıştır. Bu süreçte devlet erkânı, Avrupa'nın askerî ve teknik üstünlüğünü kabul ederek, devletin eski gücüne kavuşabilmesi için sadece askerî alanda değil; mali ve diplomatik alanlarda da reform yapılmasının kaçınılmaz olduğu kanaatine varmıştır.

III. Selim ve çevresindeki bürokratik kadro, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu sorunların çözümünde Avrupa'dan istifade etmenin ve Avrupa siyasal sisteminin işleyişini yakından tanımanın zorunlu olduğu kanaatine varmıştır. Bu anlayış doğrultusunda Osmanlı Devleti, yalnızca askerî tekniklerin değil, aynı zamanda idarî ve diplomatik uygulamaların da yeniden ele alınması gerektiğini düşünmüş; Avrupa devletleriyle ilişkilerde daha sürekli, düzenli ve karşılıklı bir diplomatik mekanizma

¹ Kuran, 1968, s. 9.

² Yalçinkaya, 2025, s. 97.

³ Unat, 1987, s. 14-15.

oluşturma yönünde adımlar atma kararı almıştır. Bu dönemde Avrupa siyasal sistemini yakından tanımak amacıyla daimî elçilik uygulaması kurumsallaşmaya başlamıştır. İlk daimî elçi olarak Yusuf Agâh Efendi Londra'ya gönderilmiştir⁴. Yusuf Agâh Efendi ile başlayan bu süreç Fransa'ya Seyit Ali Efendi, Berlin'e Aziz Efendi'nin gönderilmesiyle devam etmiştir. Böylece XVIII. yüzyılın sonlarına gelindiğinde, Osmanlı dış politikasında geleneksel diplomatik anlayıştan kademeli bir kopuşu ifade eden yeni bir dönemin temelleri atılmaya başlanmıştır⁵. Daimî elçiliklerin ilk kez teşkil edilmelerinden sonra maiyetlerine memurlar görevlendirilmiş; ancak dönemin şartlarından dolayı bu süreç kesintisiz bir şekilde sürdürülememiştir. Elçilik teşkilatının kurumsal anlamda güçlendirilmesi ve tam yetkili, düzenli bir yapıya kavuşturulması ancak II. Mahmud döneminin sonlarında mümkün olabilmıştır⁶. Bu kurumsal dönüşüm, Osmanlı dış politikasında geleneksel anlayıştan kopuşun ve Avrupa diplomasi sistemine uyum çabasının en bariz göstergesi olmuştur.

Tanzimat dönemiyle birlikte bu diplomatik dönüşüm yeni bir boyut kazanmış; gayrimüslim tebaanın devlet hizmetine ve diplomasi kadrolarına bütünleşme politikası hız kazanmıştır. Bu sürecin en dikkat çekici figürlerinden biri, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya gönderdiği ilk Hristiyan elçi sıfatını taşıyan ve Fenerli Rum bir aileye mensup olan Aleksandros Kalimaki Bey'dir. Kalimaki Bey'in kariyeri, sadece bir bürokratik atama değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıl ortasında kendi onur ve egemenlik haklarını koruyan, insaniyet ve hukuk temelinde bağımsız bir dış politika yürütme iradesinin de yansımasıdır. Bu çerçevede işbu çalışma da Alesksandros Kalimaki Bey'in kariyerini ve iradesini, Osmanlı diplomasisindeki yapısal dönüşüm bağlamında ele alarak, bireysel örnek üzerinden dönemin dış politika anlayışını ve kurumsal değişimini irdelemeyi amaçlamaktadır.

1. Aleksandros Kalimaki: Kökeni, Ailesi ve Eğitim Durumu

Aleksandros Kalimaki, Tanzimat dönemi diplomasisinin en özgün figürlerinden biri olarak, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya gönderdiği Hristiyan elçilerden biri olma vasfını taşımaktadır. Romen kökenli bir aileye mensup olan Kalimaki, XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı hizmetinde bulunan ve Fenerli Rum aileleri içerisinde seçkin bir yere sahip olan Yanakizâde ailesine mensuptur⁷. Ailenin devlet hizmetindeki konumu, XVII. yüzyıldan itibaren Divan-ı Hümayun tercümanlığı görevine dil bilen ve sadık Rum tebaanın getirilmesi politikasıyla pekişmiş; bu süreçte Kalimaki ailesi bürokrasinin kritik noktalarında görev almıştır⁸. Bu geleneğin bir devamı olarak Aleksandros Kalimaki'nin babası İskerlet Kalimaki, Osmanlı Devleti adına Boğdan Voyvodalığı görevini yürütmüştür⁹.

⁴ Akpınar, 2016, s. 32-33.

⁵ Deringil, 1990, s. 61-62.

⁶ Unat, 1987 s. 20.

⁷ BOA, C. BH. 166-7830.

⁸ Eskenazi, 2018, s. 116.

⁹ Akpınar, 2016, s. 216.

Ailenin kaderi, 1821 yılında Mora Yarımadası'nda patlak veren Rum İsyanı ile köklü bir değişime uğramıştır. İsyanın yarattığı siyasi güvensizlik ortamında İskerlet Bey ve ailesi, önce İzmit'e, ardından da Bolu'ya sürgün edilmiştir¹⁰. Sürgün döneminin getirdiği zorunlu yer değişikliği, Kalimaki'nin eğitim hayatını da şekillendirmiştir. Ailesiyle birlikte Bolu'dan Kiev'e geçen Kalimaki, burada yükseköğrenimini tamamlayarak dönemin Avrupa siyasi ve kültürel birikimini edinme fırsatı bulmuştur¹¹. Arşiv belgeleri, bu sürgün ve göç sürecine dair trajik detaylar da sunmaktadır. 1800 yılına ait bir belgede, baba İskerlet Bey'in muhtemelen bu tarihten önce Bolu'da vefat ettiğini ve bu sebeple ailesinin Kiev'deki yaşamına eşlik edemediğini göstermektedir. Aynı dönemde Kalimaki'nin Aliko Beyzade adlı kardeşi, babasının vefatı üzerine aile mirasını ve mal varlığını idare etmek amacıyla önce Yaş'a, ardından Petersburg'a giderek ailenin uluslararası bağlarını sürdürmüştür¹². Bu ailevi arka plan ve geniş coğrafyaya yayılan yaşam tecrübesi, Kalimaki Bey'in ileride üstleneceği çok uluslu diplomatik görevler için yalnızca bir arka plan değil, aynı zamanda belirleyici bir hazırlık zemini oluşturmıştır.

2. Hariciye Nezareti'ndeki Görevleri: Paris ve Londra Sefareti Süreci

Aleksandros Kalimaki'nin Hariciye Nezareti bünyesindeki profesyonel diplomasi kariyeri, 1846 yılında Paris Sefareti'ne Sadaret Müsteşarı unvanıyla atanmasıyla yeni bir evreye girmiştir. 23 Nisan 1846 tarihli arşiv kayıtları, Kalimaki Bey'in bu atamadan önce de Osmanlı Devleti'nin farklı kademelerinde görev aldığını ve devlet mekanizmasına yabancı olmadığını kanıtlamaktadır. Onun bu stratejik göreve seçilmesinde, önceki idarî hizmetlerinde sergilediği üstün liyakat, devlet işlerindeki gösterdiği başarı ve sarsılmaz sadakati en temel belirleyici unsurlar olmuştur. Kalimaki Bey'in göreve atanmasıyla birlikte belirlenen özlük hakları, Osmanlı bürokrasisinin ona verdiği önemi ve duyduğu güveni yansıtmaktadır. Başlangıçta bin beş yüz frank olarak takdir edilen maaşının, Boğdan'daki kişisel servetine ve oradaki mal varlığına tenezzül etmeyerek tam bir profesyonellikte devlet hizmetine odaklanması neticesinde, iki bin beş yüz franka yükseltilmesi kararlaştırılmıştır¹³. Bu maaş artışına ek olarak, yol masraflarını karşılamak üzere on bin franklık bir harcırah tahsis edilmiştir. Göreve başlamasından kısa bir süre sonra sergilediği diplomatik başarılar, Babıâli tarafından takdirle karşılanmış ve Kalimaki Bey, başarısının bir nişanesi olarak "mücevher nişanı" ile taltif edilmiştir¹⁴.

Kalimaki Bey, 1846 yılında Paris'teki başarılı hizmetlerinin ardından, Osmanlı diplomasisi açısından hayati öneme sahip olan Londra Sefareti'ne tayin edilmiştir. Bu atama, daha önce aynı göreve getirilen Şekip Efendi'nin, şehrin iklim koşullarının sağlığına uygun olmadığını gerekçe göstererek görev yerine gitmeyi reddetmesi üzerine gerçekleşmiştir¹⁵. Kalimaki'nin bu göreve seçilmesi, onun devlet hizmetindeki esnekliğini ve sadakatini bir kez daha kanıtlamıştır. Londra'ya ulaştıktan sonra,

¹⁰ Kılıç, 2009, s.138.

¹¹ Kılıç, 2009, s.128.

¹² BOA, TS.MA.e. 537-15.

¹³ BOA, İ.MTZ. 4-83.

¹⁴ BOA, A.DVN.MHM. 2-83.

¹⁵ Akpınar, 2016, s. 216.

diplomatik teamüller gereği itimatnamesini sunmak ve sefarete ait resmi evrak ile teçhizatı devrilmek amacıyla İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston ile görüşme talebinde bulunmuştur. Ancak Palmerston'un şehir dışında olması nedeniyle bu görüşme, bakanın dönüşüne kadar ertelenmiştir¹⁶. Bu atamanın Türk diplomasi tarihi açısından en kritik yönü, Londra Sefareti'ne ilk kez Hristiyan bir Osmanlı tebaasının elçi olarak atanmış olmasıdır. Ancak selefi Şekip Efendi gibi Kalimaki Bey de Londra'nın sert ikliminden ve hava koşullarından kısa sürede olumsuz etkilenmiştir. İki buçuk yıl süren görev süresi boyunca, bölgenin iklim şartlarının özellikle beden ve göz sağlığı üzerinde yarattığı tahribatı dile getiren Kalimaki, bu sağlık sorunlarını gerekçe göstererek görevinden istifasını sunmuştur¹⁷. Dönemin diğer diplomatlarının da benzer gerekçelerle görevden ayrılma taleplerini değerlendiren Osmanlı Devleti, devlet işlerinde sürekliliği sağlamak amacıyla yeni bir düzenlemeye gitmiştir. Babıâli, Kalimaki'nin istifasını kabul etmekle birlikte; diplomatik bir boşluk oluşmaması adına, yerine atanan Mösyö Kani Londra'ya varana dek Kalimaki'nin görev yerinde ikamete devam etmesini şart koşmuştur. Kalimaki Bey'in yerine Londra sefaretine Mösyö Kani atanmış ve Kalimaki'nin bir müddet daha bulunduğu yerde ikamete devam etmesi söylenmiştir¹⁸. Böylece, halef-selef arasındaki devir teslim sürecinin resmi bir protokol dâhilinde yürütülmesi sağlanmıştır.

Kalimaki Bey, Londra sefaretinde kısıtlı bir süre görev yapmasına rağmen, bu süreci Avrupa diplomasisinin merkezindeki gelişmeleri titizlikle takip ederek değerlendirmiştir. Bu gözlemlerin en somut örneklerinden biri, 1847 yılında İngiliz Parlamentosu'nun açılış törenidir. Kraliçe Victoria'nın bizzat katıldığı bu merasimde yaptığı konuşma, Kalimaki tarafından 20 Ocak 1847 tarihinde detaylı bir raporla Babıâli'ye bildirilmiştir. Kraliçenin hitabında, 1846 yılında Birleşik Krallık, Fransa ve İspanya arasında patlak veren ve bir "siyasi entrikaya" dönüşen İspanyol Evlilikleri meselesine yüzeysel bir temas yapılması dikkat çekicidir. İspanya Kraliçesi ve kız kardeşinin evlilikleri üzerinden yürütülen bu rekabette, Fransa ve İngiltere karşıt adayları desteklemiş; nihayetinde diplomatik üstünlüğü Fransa ele geçirmiştir. Bu krizin yarattığı kutuplaşma, törene katılım görüşüne de yansımış; merasimde Fransa elçisi hazır bulunurken, Avusturya, Prusya ve Rusya temsilcilerinin katılmaması diplomatik bir tavır olarak kayıtlara geçmiştir¹⁹.

Kalimaki Bey'in raporları, bu meselenin basit bir hanedan evliliğinin ötesinde, Avrupa'daki büyük güçler arasındaki dengeleri sarsan derin bir çatlak olduğunu ortaya koymaktadır. Elçi, Fransa Kralı Louis Philippe ile İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston arasındaki kişisel ve siyasi gerilime dair gönderdiği raporda şu çarpıcı tespiti yapmıştır: "*Louis Philippe cenaplarıyla Lord Palmerston'un mizâc ve mişvârlarına ve husûsan ahvâl-i sâbıkalarına muhâlif olarak şu aralık görülen hareketlerine sebeb ne olduğunu anlamakda izhâr-ı acz ve fütûr olunmaktadır*"²⁰. Kalimaki'nin bu ifadeleri, iki

¹⁶ BOA, HR.MKT. 13-74.

¹⁷ BOA, İ.HR. 46-2168.

¹⁸ BOA, MB.İ. nr. 2-84.

¹⁹ BOA, HR. MKT. 19-25.

²⁰ BOA, HR.MKT. 14-1.

devlet arasındaki kadim dostane ilişkilerin yerini beklenmedik bir güvensizlik ve rekabete bıraktığını; bu ani tutum değişikliğinin ise dönemin siyaset çevrelerinde büyük bir şaşkınlık ve endişe kaynağı haline geldiğini analitik bir dille ifade etmektedir.

Fransa ve İngiltere arasında "İspanyol Evlilikleri" meselesiyle tırmanan diplomatik krizin etkileri, Avrupa sınırlarını aşarak Osmanlı Devleti'nin de yakından takip ettiği Kuzey Afrika jeopolitiğine yansımıştır. Bu süreçte, Cezayir'de Fransız hâkimiyetine karşı kararlı bir direniş sergileyen Emir Abdülkadir'in Fas'a sığınması ve ardından Fas Sultanı tarafından görevden uzaklaştırılmak zorunda kalması, uluslararası arenada yeni bir askeri ve siyasi çatışmanın işareti olarak kabul edilmiştir²¹. Kalimaki Bey, Londra'dan gönderdiği stratejik raporlarda bu gelişmeleri münferit olaylar olarak değil, Avrupa'daki kırılma dengelerinin ve büyük güçlerin nüfuz mücadelesinin bir uzantısı olarak tanımlamıştır. Özellikle Fransa ve İngiltere arasındaki güven bunalımının bu tür bölgesel krizleri daha tehlikeli hale getirdiğini fark eden Kalimaki, Babiâli'yi yaklaştırmakta olan "siyasi fırtınaya" karşı dikkatli ve hazırlıklı olmaya davet etmiştir. Bu tutumu, onun sadece bir elçi değil, aynı zamanda küresel siyaseti bütüncül bir bakış açısıyla analiz edebilen stratejik bir gözlemci olduğunu kanıtlamaktadır.

Kalimaki Bey'in Londra elçiliği dönemindeki diplomatik faaliyetlerinin en önemli safhalarından biri, 1847 yılında patlak veren Osmanlı-Yunan Diplomatik Krizi'dir²². Bu süreçte Avrupa'nın büyük güçleri arasında belirgin bir kutuplaşma yaşanmış; İngiltere Osmanlı Devleti'nin haklı taleplerine destek verirken, Fransa Yunanistan'ın hamiliğini üstlenmiş, Avusturya ise krizde arabulucu bir denge siyaseti gütmeyi tercih etmiştir. 1847 yılında Hariciye Nezareti'ne sunduğu kapsamlı raporunda²³ Kalimaki Bey; Osmanlı'nın planladığı zorlayıcı tedbirleri, Avusturya'nın müdahale girişimlerini ve Lord Palmerston ile yürüttüğü müzakereleri detaylandırmıştır. Kalimaki Bey, merkezden aldığı talimat doğrultusunda Yunanistan'a yönelik planlanan önlemlerin ilk kısmını, Avusturya'nın cevabı gelene kadar ertelediğini bildirmiştir. Bu *diplomatik nezaket* adımı İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston ile paylaştığında, Palmerston bu tutumu Avusturya Başbakanı Prens Metternich'e karşı takınılan takdire şayan bir incelik olarak

²¹ BOA, HR.MKT. 14-1.

²² Osmanlı-Yunan siyasi krizi, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Osmanlı sınırları içinde yaşayan Rum nüfus üzerinde nüfuz kurma ve bu bölgeleri "Megali İdea" ideali doğrultusunda kendi hâkimiyet alanına katma yönünde izlediği genişlemeci politikanın bir sonucudur. Bu süreçte Atina'daki Osmanlı elçisi Kostaki Musurus Bey'in, Yunan hükümetinin Osmanlı aleyhindeki kışkırtıcı faaliyetleri ve diplomatik teamülleri ihlal eden tutumuna karşı sert bir nota vermesiyle gerilim tırmanmış, ardından Osmanlı sefaretinin kuşatılması ve Musurus Bey'in güvenlik endişesiyle Atina'dan ayrılmak zorunda kalması, krizi uluslararası bir boyuta taşımıştır. Olayların ardından Osmanlı Devleti Yunanistan'la diplomatik ilişkilerini kesmiş, "tedâbir-i icbâriye" olarak bilinen bir dizi yaptırım hazırlığına girişmiş; durumun Avrupa barışını tehdit etmesi üzerine İngiltere, Fransa ve Avusturya gibi güçler arabuluculuk girişimlerinde bulunmuştur. Bu kriz, yalnızca Osmanlı-Yunan ilişkilerinde bir dönüm noktası değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıl ortasında Avrupa diplomasisi içinde onur, egemenlik ve meşruiyet temelinde yürüttüğü bağımsız dış politika arayışının da önemli bir göstergesi olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pınar, 2012, s. 207-238.

²³ BOA, HR.MKT. 18-47.

nitelendirmiş ve Osmanlı'ya teşekkür edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak Kalimaki Bey, birkaç gün sonra Avusturya sefiriyle gerçekleştirdiği gizli görüşmede, Metternich'in önerdiği çözüm planının aslında Osmanlı'nın egemenlik haklarını ve onurunu zedeleyebilecek unsurlar içerdiğini fark ederek derin bir şüpheye düşmüştür.

Metternich'in teklifi, Yunan Kralı Otto'nun Osmanlı Padişahı'na bir temenni mektubu yazmasını ve buna mukabil Osmanlı'nın daha önce sınır dışı edilen Musurus Bey dahi olsa yeni bir elçiye Atina'ya göndermesini öngörmekteydi. Kalimaki Bey'e göre bu yaklaşım, meselenin özünü, yani Yunan hükümetinin diplomatik saygısızlığı karşısında resmi bir özür ve tazminat talebini tamamen göz ardı etmektedir. Elçi, bu teklifin kabul edilmesi durumunda, Yunan Kralı'nın sanki Musurus'u merhamet edip geri kabul ediyormuş gibi bir imaj çizeceği ve bu durumun Osmanlı Devleti'ni diplomatik açıdan zayıf bir konuma düşüreceği uyarısında bulunmuştur. Kalimaki Bey'in bu kararlı duruşu, Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıl ortasında büyük güçlerin dayatmalarına boyun eğmeyen, bağımsız ve ilkeli bir dış politika yürütme bilincini temsil etmesi bakımından tarihsel bir öneme sahiptir. Kalimaki Bey'in analizine göre Avusturya Başbakanı Metternich'in sunduğu teklif, yüzeysel bir uzlaşma vaat etmesine rağmen aslında meselenin özünü göz ardı eden ve Osmanlı Devleti'nin haklı hukuki zeminini sarsan bir nitelik taşımaktadır. Elçi, krizin temelini sadece Musurus Bey'in Atina'ya dönmesi olmadığını; asıl meselenin Yunan hükümetinin sergilediği diplomatik nezaketsizlik karşısında resmî bir özür dilemesi ve verilen zararların telafi edilmesi olduğunu savunmaktadır. Metternich'in önerisi, bu hukuki şartları atlayarak sorunu teknik bir elçi atama meselesine indirgemekte, böylece Babiâli'nin haklı taleplerini uluslararası kamuoyu nezdinde gölgelemektedir.

Kalimaki Bey, bu diplomatik kurgunun doğuracağı tehlikeli algı dönüşümüne dair raporunda şu uyarıları yapmıştır: Eğer Avusturya'nın planı mevcut haliyle kabul edilirse, Yunan Kralı Otto, Musurus Bey'i sanki daha önce haklı bir sebeple sınır dışı etmiş ve şimdi merhamet göstererek geri kabul ediyormuş gibi bir imaj inşa edecektir. Bu durum, Osmanlı Devleti'ni diplomatik açıdan zayıf ve taviz veren; Yunanistan'ı ise mağdur ve hoşgörülü bir taraf olarak gösterecektir. Elçi, bu rol değişiminin Avrupa kamuoyunda Yunan Başbakanı Ioannis Kolettis lehine bir sempati yaratacağını, sonuç olarak tarihsel ve hukuki gerçekliğe aykırı biçimde rollerinin tersine döneceğini öngörmüştür²⁴. Bu ferasetli duruş, Kalimaki Bey'in raporunu sunduğu İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston tarafından da yerinde bulunmuş; Palmerston, elçinin gerekçelerini haklı bularak Viyana'daki İngiliz temsilcisine bu doğrultuda hareket etmesi için talimat göndermiştir. Kalimaki'nin bu kararlı tutumu, Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıl ortasında artık büyük güçlerin dayatmalarına boyun eğmeyen, kendi onurunu ve egemenlik haklarını uluslararası hukuk çerçevesinde koruyan bağımsız bir aktör olma iradesini göstermektedir.

Kalimaki Bey, Metternich'in sunduğu arabuluculuk teklifinin Osmanlı Devleti'nin onuruna ve stratejik çıkarlarına aykırı olduğunu net bir biçimde ortaya koymuştur. Bu görüşlerini İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston'a sunduğunda, Palmerston elçinin gerekçelerini son derece yerinde bulmuş ve herhangi bir itirazda

²⁴ BOA, HR.MKT. 18-47.

bulunmamıştır. Hatta Palmerston, Viyana'daki İngiliz elçisi Lord Ponsonby'ye, Osmanlı'nın bu haklı tutumu doğrultusunda hareket etmesi için talimat göndereceğini beyan etmiştir. Ancak Kalimaki, bu diplomatik talimatların Viyana'ya ulaşma süreciyle ilgili endişe taşımakta; bu zaman zarfında Avusturya'nın emrivaki bir adım atarak arabuluculuk sürecini Osmanlı aleyhine hızlandırmasından kaygı duymaktadır. Raporunun sonuç bölümünde Kalimaki Bey, Osmanlı diplomasisinin 19. yüzyıldaki yeni vizyonunu adeta bir bağımsızlık bildirisi niteliğinde özetlemiştir. Osmanlı Devleti'nin bu meselede hiçbir devletten icazet veya yardım talep etmediğini; temel amacının, devletin haklı taleplerinin uluslararası hukuk çerçevesinde tanınması olduğunu vurgulamıştır. Yunanistan'dan resmî bir özür ve tazminat beklemek Osmanlı'nın egemenlik haklarından doğan doğal bir haktır ve bu temel prensibe aykırı hiçbir uzlaştırma teklifi Babîâli tarafından kabul edilmeyecektir. Ayrıca Kalimaki, Palmerston ile yürütülen müzakerelerde tesis edilen resmî taahhütlerin korunmasını, Osmanlı devlet onurunu ve İngiltere ile olan karşılıklı güvenin bir teminatı olarak nitelendirmiştir. Rapor, Londra Sefareti'nin bundan sonraki tüm diplomatik süreçleri hiçbir ihmale yer vermeksizin titizlikle takip edeceği taahhüdüyle sona ermektedir²⁵. Bu belge, Osmanlı Devleti'nin Tanzimat döneminde pasif bir izleyici olmaktan çıkarak, kendi onurunu ve çıkarlarını küresel diplomasi masasında kararlılıkla savunan, bağımsız ve özgüvenli bir aktöre dönüştüğünün en somut kanıtlarından biridir.

Londra elçiliğinden ayrıldıktan sonra tekrar eski görev yeri olan Paris'e elçi olarak geri dönen Kalimaki Bey'e, Paris Sefaretindeki görevi sırasında Belçika elçiliği görevi de ilave olarak verilmiştir²⁶. Sultan Abdülmecid tarafından 10 Ekim 1849 tarihinde Belçika kralı I. Leopold'e gönderilen mektupta Kalimaki Bey'in Paris Sefaretine ilave olarak Belçika Sefaretine de tayin edildiği bildirilmiştir²⁷. Elçilik görevi süresince tanık olduğu veya haber aldığı önemli siyasi meseleleri Osmanlı Devleti'ne iletmıştır. Lord Palmerstone ile Kral Lui Filip arasında geçen görüşmenin detaylarını ele alan Kalimaki, bu iki lider arasındaki geçmişe dayalı dostane münasebetlerin yerini karşılıklı bir rekabetin aldığına vurgulayarak, bu durumun Avrupa'daki siyasi dengeler üzerindeki kırılgan etkilerine dikkat çekmiştir²⁸.

Kalimaki Bey'in idari yetkinliği, 1850 yılında atandığı Sisam Beyliği göreviyle tescillenmiştir. Ancak diplomatik kariyerinin yoğunluğu nedeniyle bölgeye bizzat gitmemiş, bu idari sorumluluğu vekâlet yoluyla yürütmüştür²⁹. Onun asıl nüfuz alanı, kesintilerle birlikte yaklaşık on yıl sürdürdüğü Paris Sefareti olmuştur. 1855 ve 1856 yıllarındaki başarıları, özellikle 1856'da aldığı nişan ve Sultan Abdülmecid'in huzuruna kabul edilmesi, onun Fransız başkentindeki itibarının zirvesini temsil eder³⁰. Kalimaki Bey'in 1848 sonrasında Paris Sefareti'nde sergilediği ve 1850'li yılların ortasına kadar uzanan bu parlak dönem; Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecindeki en hassas

²⁵ BOA, HR.MKT. 18-47.

²⁶ BOA, AMD.d. 10-81.

²⁷ BOA, A.AMD. 11-31.

²⁸ BOA, HR.MKT. 14-1.

²⁹ BOA, İ.MTZ.SM. 3-42.

³⁰ BOA, İ.HR. 124-1272.

konulardan biri olan dış borçlanma girişimleri sırasında yetki sınırlarını aşmasıyla sona ermiştir. Bu yetki aşımı, onun 1855 yılında Paris'teki görevinden alınarak Viyana Sefirliği'ne atanmasına neden olmuş ve Tanzimat bürokrasisinde elçilerin merkezi otoriteyle olan yetki paylaşımı dengesini gösteren kritik bir örnek teşkil etmiştir³¹.

Paris'teki görevinden alınmasından kısa bir süre sonra, 1855 yılında bu kez Avrupa diplomasinin bir diğer kilit noktası olan Viyana Sefirliği'ne atanmıştır. Bu atama, Kalimaki'nin "dürüst, güvenilir ve siyasi konularda tam bilgi sahibi" bir şahsiyet olarak görülmesinin bir sonucudur. Kaynaklar, Viyana'nın o dönemdeki siyasi atmosferi nedeniyle Kalimaki gibi deneyimli bir ismin orada bulunmasının son derece faydalı görüldüğünü belirtir³².

Viyana'daki görevi sırasında öne çıkan detayların başında kendisine "rütbe-i ulâ sınıf-ı evveli" rütbesi verilmesi ve bir süreliğine orta elçilik unvanıyla görev yapmasıdır. Viyana'da sadece siyasi değil, mali bir görev de üstlenmiştir. Mali alandaki reformların yürütülmesi için Batıdan getirilen teknik personelin seçiminde ve görevlendirilmesinde Kalimaki Bey'in etkili olduğu söylenebilir. 28 Nisan 1857 yılında Kalimaki Bey tarafından Maliye Nezaretine gönderilen tezkirede Osmanlı maliyesinin ıslahı için görevlendirilmiş uzmanın masraflarının karşılanması istenmiştir. Osmanlı ekonomisinin ıslahı için bir rapor hazırlamak üzere padişahın isteğiyle Avusturya Maliye Bakanlığı müsteşarlarından Lackenbacher görevlendirilmiştir³³. Londra dönemindeki iklim şikâyetlerine benzer şekilde, Viyana'da da sağlık problemleri yaşamış ve tedavi amacıyla sık sık kaplıcalara gitmek için resmi izin kullanmıştır³⁴. Sultan Abdülmecid'in vefatı ve Sultan Abdülaziz'in tahta çıkışı sürecinde Avusturya tarafına Osmanlı reformlarının ve dostluk ilişkilerinin kesintisiz devam edeceği güvencesini vererek istikrarı sağlamıştır.

Sultan Abdülmecid'in vefatı ve Sultan Abdülaziz'in tahta çıkışı, Osmanlı Devleti'nin Tanzimat ile başlattığı modernleşme hamlelerinin akıbeti konusunda Avrupa başkentlerinde bir merak uyandırmıştır³⁵. Viyana Sefiri Kalimaki Bey, bu belirsizliği gidermek adına hızlıca harekete geçerek Avusturya Dışişleri Bakanı Kont de Rahir ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Kalimaki, yeni Padişah'ın selefinin siyasi çizgisine sadık kalacağını ve başlatılan ıslahatların güçlü bir iradeyle tamamlanacağını ikmal edileceğini resmen taahhüt etmiştir³⁶. Kalimaki Bey'in verdiği bu güvenceler, Avusturya tarafında karşılık bulmuş, Kont de Rahir, yeni Osmanlı yönetimine yönelik kadim dostluk ve itimat beyanında bulunmuştur. Ancak Avusturya tarafı bu desteği sunarken, Osmanlı

³¹ Akpınar, 2016, s. 217-218.

³² BOA, İ.DH. 333-21808.

³³ BOA, HR.MKT. 188/36.

³⁴ BOA, HR.SYS. 1912-19, BOA, HR.TO. 575-48.

³⁵ Sultan Abdülaziz'in cülusu dolayısıyla Kalimaki Bey'in bizzat padişahın huzuruna çıkarak şükranlarını sunması için izin istenmiştir. "*Unîfetlü efendim hazretleri Viyana sefiri Kalimaki Bey'in işbu me'mûriyetinden dolayı bizzat dahi ifa-yı farîza-i şükrâniyet eylemek üzere emsali misillü huzûr-ı şevket-meyfûr-ı hazret-i şehinşâhiye mütevellî şerefine nailiyeti hakkında her ne vechile emr ü fermân-ı mekârim-nişân-ı cenab-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise mantûk-ı münîfinin icrâsına mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kıldnı efendim*". Bkz. BOA, İ.HR. 26-6370.

³⁶ BOA, HR.TO. 105-67.

Devleti'nin özellikle adli kanunlar başta olmak üzere ıslahat programını tamamlama yolunda kararlı adımlar atması gerektiğini, bunun devletin kuvvet ve kudretini artıracak bir diplomatik bir dille hatırlatmıştır. Bu durum, Avusturya'nın Osmanlı'nın iç reformlarını sadece bir iç mesele olarak değil, Avrupa dengeleri açısından bir zorunluluk olarak gördüğünü kanıtlamaktadır.

Kalimaki Bey'in bu kritik dönemde Viyana'da bulunması tesadüf değildir. Kendisi zaten dürüst, güvenilir ve siyasi konularda tam bilgi sahibi bir diplomat olarak tanınmaktadır. Viyana sefirliği, o dönemde yaşanan siyasi gelişmeler nedeniyle stratejik bir önem kazandığı için Kalimaki gibi deneyimli bir ismin orada bulunması Babıâli tarafından özellikle tercih edilmiştir. Nitekim o, sadece taht değişikliği sürecini değil, aynı zamanda Eflak ve Boğdan'ın birleşmesi gibi hassas bir meselede de Avusturya ile Osmanlı arasındaki menfaat ortaklığını korumak adına aktif bir rol üstlenmiştir. Kırım savaşı sonrasında ortaya çıkan meselede Avusturya ve Osmanlı devletlerinin Memleketeyn meselesi hakkında ortak bir tavır sergilemesi için çalışmalar yürütmüştür. Eflak ve Boğdan'ın birleşmesi meselesi gündeme geldiğinde Avusturya I. Franz Joseph ile görüşerek Osmanlı Devleti'nin iki devlet arasındaki ittifakı sürdürme ve iyi ilişkileri pekiştirme niyetini iletmış; İmparator ise Osmanlı ile Avusturya arasındaki menfaatlerin ayrılmaz bir ittifakı zorunlu kıldığını vurgulamıştır. Görüşmenin arka planında Kalimaki, Avusturya'nın Eflak ve Boğdan'ın birleşmesine karşı olduğunu ve Fransa'nın bu konudaki tutumunu şiddetle eleştirdiğini öğrenmiştir³⁷.

1861 raporuyla tesis edilen bu güven ortamı, çok geçmeden somut ekonomik çıkarlar üzerinden sınanmıştır. Kalimaki Bey'in sağladığı bu kadim dostluk atmosferine rağmen, kısa süre sonra patlak veren tuz inhisarı krizi³⁸, diplomasi ile reel ekonomi arasındaki gerilimi ortaya koymuştur. Avusturya, Osmanlı'nın yerel üretimini korumak adına Bosna-Hersek sınırında uyguladığı kısıtlamalara karşı sert bir ultimatoom göndermiş; Kalimaki Bey ise bu krizde Osmanlı tezlerini kabul ettirmek için yoğun çaba sarf etmiştir. Taraflar arasında gerçekleştirilen uzun müzakereler sonucunda Avusturya'nın talebi, eski muafiyetin iadesi karşılığında gümrük resminin %3'ten %10'a çıkarılması şeklinde belirginleşmiştir³⁹. 30 Mart 1862 tarihinde Kalimaki Bey tarafından gönderilen telgrafnâme, sefirin tuz meselesine dair Osmanlı teklifini kabul ettirme yönündeki yoğun diplomatik çabalarının Avusturya'nın katı tutumu karşısında tam başarıya ulaşmadığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, uzun süren müzakereler neticesinde, Avusturya'nın talebi kabul edilmiş ve gümrük vergisi oranının yükseltilmesi karşılığında Dalmaçya tuzunun eski muafiyetinin devam etmesiyle iki taraf arasında bir uzlaşma zemini tesis edilmiştir.

³⁷ BOA, İ.HR. 135-6976.

³⁸ 1862 Tuz Krizi, ekonomik buhran içindeki Osmanlı Devleti'nin bütçe açığını kapatmak ve iç-dış borçlara teminat oluşturmak amacıyla masrafları kısımaya yönelerek tuz başta olmak üzere bazı gelir kaynaklarını devlet tekeline almak istemiştir. Bu kapsamda tuzlaların yönetimi, tuz üretimi ve satışını merkezileştirmek için 10 Mart 1862'de tuz inhisarını düzenleyen özel bir nizamname hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bk. Çakır, 2019.

³⁹ BOA, HR.TO. 106-01.

Osmanlı Hariciyesinde Kalimaki Bey: Kariyeri ve 1849 Macar Mültecileri Krizindeki Rolü

Kırım Savaşı sonrası dönem, Aleksandros Kalimaki Bey'in Viyana Sefirliği'ndeki en zorlu ve stratejik mesailerinden birine sahne olmuştur. 1855 yılında başladığı bu görevde, Paris Antlaşması'nın maddelerinin sahada uygulanması sırasında ortaya çıkan sınır ihtilaflarını yönetmek durumunda kalmıştır. 1856 Paris Antlaşması, kâğıt üzerinde barışı sağlasa da, sınırların belirlenmesi aşamasında Rusya ve Osmanlı Devleti arasında ciddi gerilimlere yol açmıştır. Kalimaki Bey, özellikle antlaşmanın maddesi gereği Rusya'nın terk etmesi gereken Güney Besarabya ve Tuna Adaları'nın Osmanlı idaresindeki Boğdan Emirliği'ne ilhakı konusunu öncelikli gündemi haline getirmiştir. 1856 Ağustos ayında Avusturya temsilcisi Kont Pol ile gerçekleştirdiği görüşme, bu sürecin kritik bir dönüm noktasıdır. Kalimaki, Rusya'nın sınır belirleme sürecindeki iddialarına karşı Osmanlı tezlerini savunmuş; sınırların belirlenmesi konusunda Avusturya'nın desteğini temin etmeye çalışmıştır. Görüşmede sadece toprak bütünlüğü değil, Tuna Nehri üzerindeki seyrüsefer serbestisi gibi ekonomik ve ticari haklar da Osmanlı sefirinin karşı tezleri üzerinden müzakere edilmiştir⁴⁰.

Kalimaki Bey'in Viyana'daki bu diplomatik mücadelesi, sadece sınırlarla sınırlı kalmamış; Eflak ve Boğdan'ın geleceği konusunda Avusturya ile ortak bir tavır sergilenmesinde belirleyici olmuştur. İmparator I. Franz Joseph ile yürüttüğü temaslarda, Avusturya'nın prensliklerin birleşmesine karşı olan sert tutumunu Osmanlı'nın bölgesel çıkarlarıyla birleştirerek, iki imparatorluk arasında ayrılmaz bir ittifak zemini oluşturmuştur. Bu durum, Kalimaki'nin sadece bir diplomat değil, aynı zamanda büyük güçlerin çekişmelerini Osmanlı lehine yönlendirebilen bir denge siyasetçisi olduğunu kanıtlamaktadır. Kalimaki Bey'in yaklaşık on yıl süren Viyana Sefirliği; mali ıslahat girişimlerinden taht değişikliklerine, sınır anlaşmazlıklarından ekonomik krizlere kadar geniş bir yelpazede Osmanlı çıkarlarını korumasıyla tarihe geçmiştir. Bu uzun ve yıpratıcı görev süresince zaman zaman sağlık sorunları yaşamış ve tedavi amacıyla izinler kullanmıştır. Nihayet, Avrupa diplomasisinin kalbinde yürüttüğü bu başarılı görevin bitmesinin ardından, 16 Mayıs 1865 tarihinde İstanbul'a dönerek kariyerinin bu önemli sayfasını kapatmıştır⁴¹.

3. Mülteciler Meselesinin Başlangıcı ve Kalimaki Bey'in Osmanlı Devleti'ne Sunduğu Rapor

XIX. yüzyıl Avrupa'nın ardı ardına ihtilallerle savrulduğu bir dönemdir. Bu süreç, kıtanın siyasal, toplumsal ve ekonomik dengelerini derinden sarsarak yeni bir devrimler dalgasına zemin hazırlamıştır. 1830 İhtilallerinin etkileri devam ederken, 1848 yılında yeni bir isyan dalgası başlamış, Avrupa geneline yayılan ayaklanmalar farklı bölgelerde çeşitli biçimlerde ortaya çıkmış ve farklı sonuçlar doğurmuştur. Bazı ülkelerde işçi hareketleri şeklinde başlayan bu toplumsal olaylar, siyasal iktidar değişikliklerine yol açarken; bazı yerlerde ise milliyetçilik düşüncesinin de etkisiyle yeni anayasal düzenlemelerin gündeme gelmesine zemin hazırlamıştır. İhtilallerden en fazla etkilenen devletlerden biri ise Habsburg hanedanlığının idaresinde bulunan Avusturya-Macaristan

⁴⁰ BOA, İ.HR. 135-6976.

⁴¹ BOA, İ.HR. 213-12329.

İmparatorluğudur. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu çatısı altında idare edilen Macarlar, milliyetçilik akımının etkisiyle özgürlük savaşını başlatmışlardır⁴².

Macarların bağımsızlık mücadelesi, Avusturya'nın Rusya'dan askeri destek talep etmesiyle kritik bir dönüm noktasına girmiştir⁴³. Rus Çarı'nın 200.000 kişilik bir orduyu yardıma göndermesi⁴⁴ neticesinde iki ateş arasında kalan Macar orduları, 9 Ağustos 1849 tarihinde ağır bir bozguna uğramış; direnişin kırılmasıyla birlikte çok sayıda Macar ve Leh mülteci, sığınacak güvenli bir liman olarak gördükleri Osmanlı topraklarına yönelmiştir⁴⁵. Bu gelişme, mültecilerin iadesini isteyen kuzey komşuları ile onurunu korumak isteyen Babiâli arasında, tüm Avrupa'nın dikkatini çeken büyük bir diplomatik krize dönüşmüştür. Bu süreçte Paris elçisi olarak görev yapmakta olan Kalimaki Bey, krizin Avrupa'daki yankılarını ve Fransa'nın tutumunu analiz eden 14 Ekim 1849 tarihli gizli bir raporu Osmanlı Devleti'ne sunmuştur⁴⁶.

Kalimaki Bey'in 14 Ekim 1849 tarihinde Paris'ten Osmanlı Devleti'ne gönderdiği gizli rapor, hem mülteciler krizinin Avrupa'daki yankılarını hem de Osmanlı diplomasisinin bu süreçteki stratejik değişimini belgelemesi açısından büyük önem taşır. Raporun ilk bölümünde Kalimaki Bey, Paris Sefareti'ndeki elçilik görevi vesilesiyle Fransa'da son derece sıcak ve saygın bir kabul gördüğünü belirtmiştir. Çeşitli toplumsal sınıflardan ve çıkar gruplarından pek çok ziyaretçiyi kabul eden elçi, bu kişilerin Osmanlı Devleti'nin sergilediği tutum karşısında kendisine iyi dileklerini ve içten tebriklerini sunduklarını ifade etmiştir. Mülteciler meselesinin gelişim sürecinde Osmanlı Devleti'nin izlediği politika, başlangıçta temkinli bir reddediştten sonradan kararlı bir himayeye evrilmiştir. Macar ayaklanması sona erdiğinde Osmanlı yöneticileri, başlangıçta bu hareketi haklı bulmadıklarını açıkça belirtmişlerdir. Hatta krizin başında mültecilerin hiçbir şekilde ülke sınırlarından içeri alınmayacağı ilan edilmiştir⁴⁷. Ancak süreç ilerledikçe Osmanlı yönetimi, mültecileri himaye etme kararı almıştır. Bu kabul, mültecilerin Osmanlı topraklarındayken Avusturya ve Rusya'ya karşı herhangi bir siyasi veya askeri faaliyette bulunmamaları şartına bağlanmıştır⁴⁸.

Mültecilerin kabul sürecinde iki devlet arasındaki dostane ilişkilerin zarar görmemesi gözetilmiş ve bu doğrultuda hareket edilmiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti, Macar mültecilerin sığınma talebini kabul ederken onların Avusturya ve Rusya'ya karşı herhangi bir girişimde bulunmalarına izin vermeyeceğini özellikle vurgulamıştır. Osmanlı Devleti bu güvenceyi verdiği halde Avusturya ve Rusya temsilcileri ortak bir nota sunarak mültecilerin teslim edilmesini istemiş ve bunun kabul edilmemesi halinde

⁴² Saydam, 1997, s. 339.

⁴³ Nazır, 2016, s. 24.

⁴⁴ Gümüş, 2010, s. 258, Cevdet Paşa, 1991, s. 12; Kurat, 1990, s. 68.

⁴⁵ 9 Ağustos 1849 tarihinde Macar orduları bozguna uğramış ve Macar ordusunun başında bulunan Gorgei'nin Rusya'ya teslim olmasının ardından umudunu kaybeden Macarlar, Osmanlı topraklarına doğru yola çıkmışlardır. Bu savaş Vahot İmrefi tarafından *kahramanca bir savaş dramı* olarak tanımlanmış savaşın sonucu ise bir trajediye benzetilmiştir. Bk. İmferi, 1851.

⁴⁶ BOA, İ.DUİT, 75-1.

⁴⁷ Gümüş, 2010, s. 261.

⁴⁸ BOA, İ.DUİT, 148-13.

Osmanlı Hariciyesinde Kalimaki Bey: Kariyeri ve 1849 Macar Mültecileri Krizindeki Rolü

Osmanlı hükümetiyle ilişkilerin kesileceği ifade edilmiştir. Avusturya ve Rusya'nın bu hareketi Osmanlı yöneticileri tarafından hukuksuz ve baskıcı bir tutum olarak değerlendirilmiş ve mültecilerin geri çevrilmesinden bu nedenle kaçınılmıştır.

Osmanlı'nın bu güvencesine rağmen Avusturya ve Rusya, mültecilerin iadesi için ortak bir nota vererek diplomatik ilişkileri kesme tehdidinde bulunmuşlardır. Kalimaki Bey, raporunda Babıâli'nin bu tehditlere boyun eğmemesini insaniyet ve namus ilkelerine dayalı onurlu bir duruş olarak nitelendirmiş ve bu kararlı tutumun Osmanlı'nın uluslararası itibarını artırdığını vurgulamıştır⁴⁹.

Kalimaki Bey'e göre, Osmanlı Devleti'nin Avusturya ve Rusya'dan gelen haksız ve kaba talepleri reddetmesi, imparatorluğu uluslararası arenada ağır bir itibar kaybına uğrayıp milletler arasında en alt konuma düşmekten kurtarmış; aksine onu insan haklarını ve uluslararası hukuku savunan seçkin bir aktör konumuna yükseltmiştir. Elçi, Fransız basınının ve kamuoyunun neredeyse tamamının Osmanlı tarafına geçtiğini vurgulayarak, oluşan bu güçlü halk desteğinin Fransa Cumhuriyeti Hükümeti'ni ve Meclisi'ni Osmanlı lehine sert ve kararlı tedbirler almaya zorlayacağını öngörmüştür. Kalimaki, yaklaşık bir yıl öncesine kadar Osmanlı Devleti aleyhine haksız ve düşmanca fikirler yayan gazete, risale ve diğer tüm yayınların, günümüzde *Le National* hariç tamamının ortak bir görüşte birleştiğini ve Osmanlı taraftarlığını ciddi şekilde üstlendiğini belirtmiştir. Raporda, Fransız basınındaki bu köklü tutum değişikliğinin, Fransa'nın resmi devlet politikası ve meclis kararları üzerinde belirleyici bir nüfuz yaratacağı ifade edilmiştir.

Mültecilerin kabulü sonrasında Osmanlı Devleti'nin Avrupa kamuoyundaki imajının köklü biçimde değiştiğini ileri süren Kalimaki Bey, Doğu Meselesinin er ya da geç devletlerarası bir boyut kazanacağını öngörmüş olmakla birlikte, bu süreçte Osmanlı Devleti'nin Avusturya ve Rusya karşısında avantajlı bir konum elde edeceğini tahmin edememiştir. Ona göre Sultan Abdümcid'in Macar mültecileri kabul etme kararı, yalnızca Avrupa'nın değil bütün insanlığın takdirini toplamıştır. Bu önemli kararla birlikte Osmanlı Devleti, batılı devletler batılı devletler nezdinde siyasî ve diplomatik konununun güçlenmesine, daha görünür ve etkili hale getirmiştir.⁵⁰

Osmanlı Devleti ve Rusya arasındaki diplomatik ilişkilerin kesildiğini haber veren telgrafın Fransa'ya ulaştığını 14 Ekim 1849 tarihinde öğrenen Kalimaki Bey, bu konuda Fransa Başbakanı Mösyö Odilon Barot'u ziyarete gitmiştir. Görüşme sırasında Başbakanın, Rusya'nın tavrı ve iddialarına karşı duyduğu tepkiyi açıkça dile getirdiğini, vatanseverliğini öne çıkararak Osmanlı'nın çıkarlarını Meclis'te samimiyetle savunacağına kesin söz verdiğini kaydeden Kalimaki Bey, böylece iki devlet arasındaki diplomatik temasın mahiyetine ilişkin önemli bilgiler vermiştir⁵¹. Bu bilgileri gizli bir şekilde hazırladığı raporda dile getiren Kalimaki, şifreli yazışma kurallarını bilmediği ve

⁴⁹ “Saltanat-ı Seniyye kavânîn-i ezeliyye-i nâmûs ve insâniyete mübtenî olan iş bu karâr-ı 'âlisinin derece-i su'ûbetini teyakkun eylediği hâlde ihtiyâr buyurub ancak hetk-i nâmûs olacak bir 'adem-i sebâtla hakkı üzerine mebnî olan bir mukâvemet-i müstelzimü'l-mefharet arasında kaldıklarında zât-ı hazret-i şehinşâhî ve Devlet-i Aliyyesi bir hareket-i gayr-i marziyyeden mücânebet etmişler ise de...” BOA, İ.DUİT. 75-1.

⁵⁰ BOA, İ.DUİT. 75-1.

⁵¹ BOA, İ.DUİT. 75-1.

postaya da güvenmediğinden Türk elçiliğinde görev yapan Rıza Bey aracılığıyla Osmanlı Devleti'ne göndermiştir⁵².

Başbakanın bu konudaki desteğini alan Kalimaki, Başbakanın Meclis'e gitmesinin ardından Dışişleri Bakanı Tocqueville ile bir görüşme yapmıştır. Tocqueville'in daha temkinli davrandığı ve kendisinden bir süre daha sabırlı olmasını istediği; çünkü bu sürede hem Bakanlar Kurulu müzakerelerinin tamamlanacağını hem de İngiltere'nin tutumunun netlik kazanacağını ifade ettiği anlaşılmaktadır⁵³. Bakanın görüşlerinin, Avusturya'nın Paris Elçisi Hübner ile gerçekleştirdiği mülakatın ardından netlik kazandığı ifade edilebilir. Söz konusu görüşmeden sonra Hübner, Fransa Dışişleri Bakanı'nın da İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston ile benzer bir yaklaşım benimsediğini; mültecilerin iadesi yönünde baskı yapılmasının Osmanlı Devleti'ni küçük düşürücü bir girişim olarak değerlendirildiğini belirtmiştir⁵⁴.

Kalimaki Bey, Fransa Dışişleri Bakanının temkinli yaklaşımına karşılık Osmanlı Devleti'nin geçmişte Yunan, Mısır, Sırbistan ve Rusya meselelerinde Avrupa'nın desteğini göremediğini aksine yalnız bırakıldığını ancak buna rağmen hiçbir zaman müttefiklerine ihanet etmediğini söylemiştir. Osmanlı Devleti'nin bu kararı almasında Fransa'nın etkili olduğunu Dışişleri Bakanına hatırlatan Kalimaki, Fransa'nın desteğine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir⁵⁵.

Tocqueville'den ayrıldıktan sonra General Changarnier ile görüşmeye giden Kalimaki, birkaç saat süren sohbet esnasında mültecilerin kabulü ve Rusya'nın tepkileri ile ilgili konuşmuştur. Bu görüşme sonrasında General Changarnier'in desteğini de aldığından emindir. General Changarnier, Fransa ordusunun başında bulunması ve Cumhurbaşkanı nezdinde etkili biri olması bakımından nüfuzlu biridir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'ni destekler bir tutum takınması Kalimaki açısından oldukça önemlidir. Görüşme sırasında General Changarnier'in endişe duyduğu hususları iyi analiz eden Kalimaki, bu konuda gerekli çalışmaları yapacağını ve tereddütleri ortadan kaldıracığını düşünmektedir.

Paris'te yürüttüğü bu diplomatik görüşmeler sonucunda Kalimaki Bey, Cumhurbaşkanının ve Mösyö Thalou'nun da benzer fikirleri benimsediğini görmüştür. Her ikisi de mülteciler meselesi hakkında hızlı ve kararlı adımların atılması gerektiğini düşünmüşlerdir. Kalimaki yaptığı görüşmeler sonucunda Tocqueville dışında kalan hemen hemen bütün idarecileri ikna etmeyi başarmıştır. Tocqueville'in savaşa taraftar olmadığını ancak mülteciler meselesi konusunda net bir tavır alma konusunda acele etmek istemediğini görmüştür. Fransa'daki kamuoyunun Osmanlı lehine bir tavır aldığını yazılı olarak da Osmanlı Devleti'ne bildiren Kalimaki Bey, burada yürüttüğü diplomatik ilişkilerin Osmanlı Devleti tarafından da resmiyet kazanmasını istemiştir.

Dört günlük görüşmelerini Lord Turtman ile yaptığı görüşme ile sonlandıran Kalimaki Bey, Turtman'a daha önceki siyasi görüşmeleri hakkında bilgilendirmeler yaparak yakın zamanda mülteciler meselesi ile ilgili görüş bildirecek devlet adamları

⁵² Nazır, 2007, s. 102.

⁵³ BOA, İ.DUİT. 75-1.

⁵⁴ Nazır, 2017, s. 103.

⁵⁵ BOA, İ.DUİT. 75-1.

hakkında düşüncelerini ifade etmiştir. Nihai olarak onun da desteğini alarak görüşmelerini tamamlamıştır. Bu görüşmeleri tamamen kendi isteğiyle Osmanlı Devleti'nden herhangi bir görev verilmeden gerçekleştirmiştir. Bu nedenle de Osmanlı Devleti'ne yaptığı bu görüşmelerle ilgili bilgi verirken istemeden yanlış bir adım atmış olma ihtimaline karşı padişah'tan affını istemiştir. Bütün bu görüşmeleri şahsi menfaati için değil devletin çıkarlarını gözeterek gerçekleştirdiğini, Fransa kamuoyunun ve basının Osmanlı Devleti tarafında yer aldığını ifade etmiştir.

Fransa'da yaptığı diplomatik görüşmelerden sonra yakın bir tarihte İngiltere'den bazı temsilcilerin Fransa'ya davet edildiği haberini almıştır Kalimaki. İngiltere'nin mülteciler meselesi konusundaki tavrı Fransa'nın da tavrını netleştirecektir. Kalimaki'nin burada tam olarak iki devlet arasında denge politikası yürüttüğü söylenebilir. Fransa'da devlet ileri gelenleri ile yaptığı görüşmelerde her zaman İngiltere'yi hatırlatarak temas kurulması durumunda İngiltere'nin Fransa'yı mutlaka destekleyeceği yönünde ifadeler kullanmıştır. Kalimaki Fransa'yı bu konuda cesaretlendirmek isterken diğer taraftan da bu olumlu havayı dağıtmak istememiş bu nedenle hep temkinli davranmıştır. Tek düşüncesi Fransa'da kabineyi Osmanlı Devleti'ni desteklediğini gösteren sert bir tedbir almaya zorlayabilmektir. İngiltere'den 16 Ekim 1849 tarihinde Lord Palmerston'un talimatıyla Fransa'ya gönderilen yazı mülteciler meselesinde Osmanlı Devleti'ne verilen desteği açıkça göstermiştir. Londra'da gerçekleştirilen meclis toplantısı sonucunda Fransa'ya gönderilen bu yazıda; Rusya ve Avusturya'nın insan haklarına ve uluslararası hukuka uygun davranmadığı buna karşılık Osmanlı Devleti'nin adalet ve insan haklarını gözetir bir tutum sergileyerek kendisine sığınan insanları iade etmediği yazılmıştır. Bu durumdan dolayı İngiltere Osmanlı Devleti'ne karşı bir sempati ve dostluk beslemeye başladığını ifade etmiştir. İngiltere mülteciler meselesi konusunda Rusya ve Avusturya'ya karşı sert tedbirlerin alınmasını istemekte ve söz konusu meselede Osmanlı Devleti'ne sonuna kadar destek olmak niyetindedir. Hatta muhtemel bir savaş çıkmasına karşılık İngiltere ve Fransa donanmalarının Osmanlı sularında görünmesini istemiştir. Bu konuda elçilerin biran önce harekete geçerek Fransa'nın alacağı kararı da hemen İngiltere'ye bildirmesi istenmiştir.

Kalimaki Bey, Fransa'daki bu belirsizlikler içinde kendi gücünü kullanarak Osmanlı Devleti'nden yazılı bir talep gelmemiş olmasına rağmen Fransa'nın açık desteğini talep etmiştir. Fransa Dışişleri Bakanı ile görüşen Kalimaki, İngiltere elçisinden aldığı bilgileri hatırlatarak İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ni desteklemek amacıyla Fransa ile ortak hareket etme konusunu bakanlar kurulunda görüştüğünü ve bu konuda net bir karara vardığını belirtmiştir. Kalimaki hem Osmanlı Devleti'nden gelen talimatları iyi değerlendirdiğini hem de İngiltere'den gelen bu açık desteğin etkisiyle resmi bir emir gelmeden Fransa'dan destek talep ettiğini bir kez daha Bakan'a iletmiştir. Bunun üzerine bakan, bu talebini yazılı olarak ifade etmesi halinde meselenin Fransa'da bakanlar kurulu toplantısında tartışılabileceğini söylemiştir.

Sonuç

Bu makale, Osmanlı Devleti'nin Tanzimat dönemindeki dış politika ve bürokrasi dönüşümünü, devletin Avrupa'ya gönderdiği Hristiyan bir elçi olan Aleksandros

Kalimaki Bey'in hayatı, çeşitli sefirlikleri ve kritik kriz yönetimindeki rolü üzerinden çok katmanlı bir analizle ele almaktadır. Elde edilen bulgular, Osmanlı diplomasisinin bu dönemde pasif bir denge siyasetinden, kendi değer ve çıkarları doğrultusunda aktif inisiyatif alabilen bir yapıya evirildiğini göstermektedir. Kalimaki Bey'in Romen kökenli ve Fenerli Rum bir aileden gelmesine rağmen üst düzey diplomatik görevlerdeki başarısı, Tanzimat'ın idari reformlar ve gayrimüslim tebaayı devlet hizmetine entegre etme politikasının somut ve başarılı bir tezahürü olarak tespit edilmiştir.

Bulgular, Kalimaki'nin kariyerinin Macar Krizinden ibaret olmadığını açıkça göstermiştir. Londra ve Paris gibi önemli başkentlerde görev yaparken hazırladığı raporlar, onun dönemin Avrupa siyasetine (örneğin İspanyol evlilikleri krizi) dair derin bir anlayışa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Daha da önemlisi, Osmanlı-Yunan Diplomatik Krizi sırasında sergilediği tutum, Osmanlı'nın uluslararası alandaki onur ve egemenlik haklarını koruma konusundaki kararlılığını simgelemiştir. Avusturya Başbakanı Metternich'in arabuluculuk önerisini, Osmanlı'nın haklı taleplerini zayıflatacağı gerekçesiyle reddetmesi, Babiâli'nin dış politikada artık büyük güçlerin dayatmalarına boyun eğmeyeceği yönündeki yeni bilincin ilk ve önemli uygulamalarından biri olarak kayda geçmiştir.

Makalenin merkezinde yer alan 1849 Macar Mülteciler Meselesine dair bulgular ise Kalimaki'nin diplomatik dehasının zirvesini temsil etmektedir. Rusya ve Avusturya'nın mültecilerin teslimi yönündeki tehdit ve talepleri karşısında, Kalimaki Bey, İstanbul'dan kesin bir talimat gelmesini beklemeden kendi kararını uygulamıştır. Paris'teki Başbakan ve önemli siyasetçilerle kurduğu yoğun temaslar ve İngiltere'nin desteğini ustaca kullanarak Fransız kamuoyunu ve kabinesini Osmanlı lehine kesin bir tavır almaya zorlaması, krizin yönetiminde belirleyici olmuştur. Bu çabalar sonucunda Osmanlı Devleti, mültecileri himaye etme kararıyla uluslararası alanda insaniyet ve hukuk ilkelerini gözeten, saygın bir aktör olarak konumlanmış; bu durum, onu Doğu Sorunu denklemi içinde geçici bir süre için olsa da Batı'nın sempatisini ve desteğini kazanan bir konuma yükseltmiştir.

Sonuç olarak, Aleksandros Kalimaki Bey'in sefirlik dönemi, yalnızca bir diplomatın kişisel başarısı değil, aynı zamanda Tanzimat'ın diplomatik alandaki kurumsallaşmasının ve Osmanlı'nın Avrupa ile ilişkilerinde kendi şartlarını dikte etme yeteneğinin kritik bir örneğidir. Bulgular, Osmanlı'nın bu dönemde içerideki reformlarla dışarıdaki siyasi mücadeleyi eş zamanlı yürüttüğünü ve bir Hristiyan diplomatın yetenekleri sayesinde en zorlu krizlerden dahi uluslararası itibarını artırarak çıkabildiğini güçlü bir şekilde desteklemektedir.

KAYNAKLAR

a. Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

Adliye Âmedî Kalemi Evrakı (A.AMD), 10/81, 11/31

Cevdet Bahriye (C.BH), 166/7830

Hariciye Nezareti Mektubî Kalemi (HR.MKT), 14/1, 13/7, 18/47, 19/25, 188/36

Hariciye Nezareti Siyasî Yazışmalar (HR.SYS), 1912/19

Hariciye Nezareti Tahrirat Odası (HR.TO), 105/67, 106/01, 575/48

İrade Dahiliye (İ.DH), 333/21808

İrade Dâhiliye Umûr-ı Tedâvülât (İ.DUİT), 75/1

İrade Hariciye (İ.HR), 46/2168, 124/1272, 135/6976, 213/12329

İrade Meclis-i Vâlâ (İ.MTZ), 4/83

İrade Meclis-i Vâlâ-yı Tanzimat (İ.MTZ.SM), 3/42

Mabeyn-i Hümayun Evrakı (MB.İ), 2/84

Sadaret Mühimme Evrakı (A.DVN.MHM), 2/83

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Evrakı (TS.MA.e), 37/15

b. Araştırma ve Kaynak Eserler

- Akpınar 2016 Mahmut Akpınar, *Tanzimat'tan Cumhuriyete Devlet-i Âliyye'ye Hizmet Eden Gayrimüslim Sefirler (1832-1923)*, Lotus Yayın Grubu Ankara.
- Cevdet Paşa 1991 Cevdet Paşa *Tezâkir*. Haz. Cavid Baysun, Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara.
- Çakır 2019 Duygu Çakır, *Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Karadeniz'de Tuz Kaçakçılığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Ordu.
- Deringil 1990 Selim Deringil, "II. Mahmud'un Dış Siyaseti ve Osmanlı Diplomasisi," *Sultan II. Mahmud ve Reformları Semineri*, İstanbul.
- Eskenazi 2018 Şule Eskenazi, *Türkiye'de Burjuvazi Olgusu: Gayrimüslimlerin İktisadi Faaliyetleri (1908-1945)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüş 2010 Musa Gümüş, "1848 Mülteciler Meselesi Örneğinde 19. Yüzyıl Türk Diplomasisi." *History Studies* Sayı 2, s. 255-280.
- Hayrettin 2012 Hayrettin Pınar, "Kostaki Musurus'un Atina Sefareti ve Osmanlı-Yunan Diplomatik Krizi." *Belleten* Sayı 76, s. 207-238.
- İmferi 1851 Vahot İmferi, *Die Ungarischen Flüchtlinge in der Türkei. Friedrich Ludwig Herbig*.

- Kılıç 2009 Musa Kılıç, *Osmanlı Hariciyesinde Gayrimüslimler (1836–1876)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- Kurat 1990 Akdes Nimet Kurat, *Türkiye ve Rusya*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Nazır 2007 Bayram Nazır, *Osmanlı Misafirperverliği ve Avrupa'daki Yankıları*, Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.
- Nazır 2016 Bayram Nazır, *Macar ve Polonyalı Mülteciler: Osmanlı'ya Sığınanlar*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.
- Saydam 1997 Abdullah Saydaö, "Osmanlıların Siyasî İlticalara Bakışı ya da 1849 Macar-Leh Mültecileri Meselesi." *Belleten* Sayı 61, s. 339-386.
- Ercüment 1968 Ercüment Kuran, *Avrupa'da Osmanlı İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu ve İlk Elçilerin Siyasi Faaliyetleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Yalçinkaya 2025 Mehmet Alaaddin Yalçinkaya, "Avrupa'da Açılan İlk Daimî Osmanlı Elçiliklerinin Yönetimi (1793-1802): Londra-Paris-Viyana-Berlin" *Cumhuriyet'in 100. Yılında Türk Dışişleri: Asırların Diplomasi Birikimi*, ed. Ebru Onay, Türk Tarih Kurumu Yayınları İstanbul 2025, s. 95-126.
- Unat 1987 Faik Reşit Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri*, tamamlayan ve haz. Bekir Sıtkı Baykal, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

SUMMARY

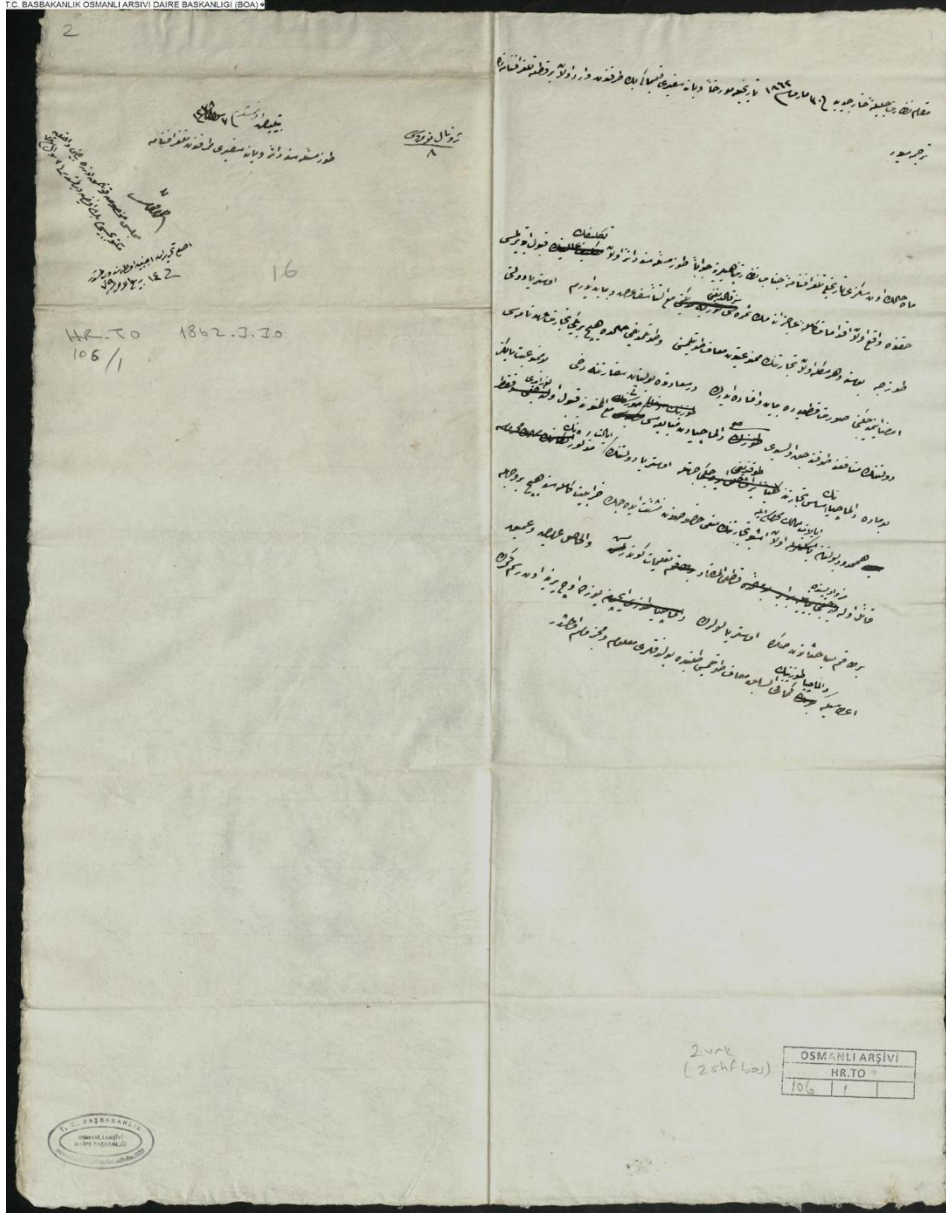
This study aims to analyze the diplomatic transformation of the Ottoman Empire in the 19th century and the reflection of the Tanzimat reforms on the foreign ministry cadres, through the career of Alexandros Kalimaki Bey, the first Christian ambassador sent by the empire to Europe. The article examines Kalimaki Bey's rise as a bureaucrat of Phanariot Greek origin, his activities in the embassies in Paris, London, and Vienna, and especially his crisis management strategies during the 1849 Hungarian Refugee Crisis. The main goal of the research is to reveal how Kalimaki Bey's personal diplomacy contributed to the construction of the Ottoman Empire's image as a "humanitarian and rule-of-law state" in the eyes of Europe, and how it embodied the Sublime Porte's will to pursue an independent foreign policy that preserved its honor in the face of the great powers. The research was conducted using a chronological and qualitative method based on primary archival documents of the Ottoman Ministry of Foreign Affairs and diplomatic reports sent by Kalimaki Bey from London and Paris. The data obtained were analyzed within their historical context by comparing them with the European political

conjuncture of the period and the existing literature. In particular, the analytical language and initiative-taking processes in the ambassador's reports were subjected to a qualitative evaluation in order to understand the transformation of the bureaucratic mentality during the Tanzimat period. The findings of the study show that Kalimaki Bey's career was not a coincidental appointment, but the result of a deep accumulation of knowledge. Kalimaki, who belonged to the Yanakizade family, a prominent Phanariot Greek family of Romanian origin, had the opportunity to become closely acquainted with European political culture by receiving education in Bolu and then Kiev, where his family was exiled after the 1821 Greek Revolt. His professional career at the Ministry of Foreign Affairs gained momentum with his appointment to the Paris Embassy in 1846; thanks to his loyalty and merit, he quickly rose to the London Embassy. Kalimaki Bey's diplomatic genius first manifested itself in his reports on the Spanish Marriage Crisis. The ambassador meticulously reported on how this crisis disrupted the long-standing friendship between France and England, shaking the balance of power in Europe; he signaled that this crisis of trust among the great powers could be turned in favor of the Ottoman Empire. However, one of the most honorable stances of his career occurred during the 1847 Ottoman-Greek Diplomatic Crisis. He resolutely rejected the mediation offer presented by Austrian Prime Minister Metternich, arguing that it would undermine the sovereign rights and national honor of the Ottoman Empire and elevate Greece to a position of victimization when it was unjustly perceived. This stance was considered proof that the Sublime Porte was now an independent actor, not bowing to the impositions of the great powers. The article's most critical finding focuses on the 1849 Hungarian and Polish Refugee Crisis. At a time when Russia and Austria were threatening war on the Ottoman Empire to reclaim the refugees, Kalimaki took extraordinary initiative in Paris. Before receiving official instructions from Istanbul, he met with French Prime Minister Odilon Barot and Foreign Minister Tocqueville, securing a favorable turn of French public opinion and the press towards the Ottomans. Kalimaki also secured British support, compelling the French cabinet to provide military assistance to the Ottomans who were protecting the refugees. Thanks to his proactive diplomacy, the Ottoman Empire rose to the position of a distinguished actor on the international stage, defending humanitarian and legal principles, and gaining the sympathy of the West within the context of the "Eastern Question. The Vienna Embassy between 1855 and 1865 represents the most mature period of Kalimaki Bey's career. During this time, he undertook not only political missions but also economic ones, such as bringing in experts to reform Ottoman finances. Following the Crimean War, he defended Ottoman positions against Russia's claims in Southern Bessarabia in border demarcation commissions; he sought to maintain regional stability by forging a partnership of interests with Austria on the issue of the unification of Wallachia and Moldavia. Furthermore, he conducted tough negotiations to protect Ottoman customs rights even in real economic issues such as the salt monopoly crisis on the Bosnia-Herzegovina border. In conclusion, Alexandros Kalimaki Bey's career is the most successful example of the Tanzimat's policy of integrating non-Muslim subjects into state service. The findings prove that Kalimaki was not merely a "representative," but a strategist capable of making independent decisions in times of crisis, prioritizing the honor of the state and international law. His influential relationships in centers such as

Paris and London enabled the Ottoman Empire to emerge from the refugee crisis, one of the most challenging turning points of the 19th century, with enhanced international prestige. Ultimately, the study documents how, thanks to the skills and loyalty of a Christian diplomat, the Ottoman Empire managed to break the perception of it as a "barbarian" in European public opinion, building an image of a civilized and law-abiding state.

Osmanlı Hariciyesinde Kalimaki Bey: Kariyeri ve 1849 Macar Mültecileri Krizindeki Rolü

Ek 1. Avusturya ve Osmanlı Arasında Ortaya Çıkan Tuz Meselesi Sırasında Osmanlı'nın Viyana Sefiri Kalimaki Bey'in Babiâli'ye Göndermiş Olduğu Telgrafnâme.

- 1- Makâm-ı nezâret-i celîle-i hâriciyye fî 30 Mart sene 1862 tarihiyle müverrahan Viyana Sefiri Kalimaki Bey tarafından vârid olan bir kıt'a telgrafnâmenin
- 2- tercümesidir
- 3- Mâh-ı hâlin on sekizi tarihli telgrafnâme-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerine cevâben tuz meselesine dair olan teklifin kabul etdirilmesi
- 4- hakkında vâkı' olan ikdâmât-ı kâmile-i âcizânemin semeresiz kaldığını maa't-teessüf arz ve beyan ederim Avusturya devleti
- 5- tuzca Bosna ve Hersekle olan ticaretinin memnû'iyetden mu'âf tutulmasını ve tutulmadığı halde hiçbirini ticaret ahidnâmesi
- 6- imzâ etmeyeceğini suret-i kat'iycede beyan ve ifade ederek Dersa'âdetde bulunan sefâretine dahi bu memnu'iyet yalnız
- 7- devletin menâfi'ine dokunacak olsaydı tuzun Dalmaçya'dan mübâya'ası sûreti ma'a'l-memnuniye kabul olunur idi fakat
- 8- bu madde Dalmaçya'nın esas ticaretine dokunduğu cihetle Avusturya devletinin eyalet-i mezkurenin
- 9- hem-hudud bulunan eyalat-ı memalik-i mahruse ile olan işbu ticaretinin men'i husûsundan neş'et edecek harabiyet-i
- 10- kâmilelerine hiçbir veçhile kâil olamaz ve evvelisinde kat'iyyü'l-müfad ta'limât göndermiş ve el-hasıl arız ve amîk
- 11- bir takım mübahesatdan sonra Avusturyalıların yüzde üç yerine on resm-i gümrük
- 12- i'tasıyla Dalmaçya tuzunun kemafi's-sabık mu'âf tutulması talebinde bulundukları ma'lûm ve meczumum olmuştur.

Jurnal numerosu 8
Tebyiz olunmuştur
Fî 7 Şevval sene 1278
Tuz meselesine dair Viyana sefiri tarafından telgrafnâme
Meclis-i mahsûsa konulmak üzere beyazı dahiliye mektubcısı beyefendiye verilmiştir.
Fî 7 Şevval sene 78
Aslı tahrîrât-ı ecnebiye odasına verilmiştir
Fî 14 Rebiülahir sene 79